

BERECZKI ANDRÁS

„A FIATAL KIS KÖZTÁRSASÁG NYILT SZÍNEN
MEGVERTE A SZOVJETET”
ÉSZTORSZÁG GEOPOLITIKAI HELYZETE CSEKEY ISTVÁN MŰVEIBEN*

Hogyan látta egy művelt, európai kitekintéssel rendelkező jogtudós Észtország és szomszédai geopolitikai helyzetét, nemzetközi kapcsolatait az 1920-as években és az 1930-as évek elején? Erre a – napjainkban is különlegesen aktuális – kérdésre Csekey István műveinek elemzésével nyerhetünk választ.

Csekey István (1889–1963) professzor a magyar és az európai jogtudomány kiemelkedő személyisége volt, aki jelentős tudományos tevékenysége mellett a magyar–észt és a magyar–finn kapcsolatok egyik meghatározó alakjává is vált a két világháború között. Észtországban a magyar állam és a magyar kultúra megismertetését segítette elő tudományos, oktatói, szervezői és publicisztikai munkásságával, Magyarországon pedig Észtországot népszerűsítette. Napjainkra jórészt már méltatlanul elfelejtették, pedig ez a figyelemreméltó tudós nagy szerepet játszott a két világháború közötti magyarországi Észtország-kép kialakításában. Ma, amikor új utakat keres a finnugrisztika, és amikor változóban és erősen átalakulóban vannak az észt–finn–magyar kapcsolatok, érdemes számba vennünk az előzményeket és a kiemelkedő munkát végző elődöket.

Geopolitikai helyzet és nemzetközi kapcsolatok

Csekey István az észt kultúrát és történelmet a Tartui Egyetem vendégprofesszoraként eltöltött évek során ismerte meg 1923 és 1931 között. Tapasztalatait tudományos művekben és újságcikkekben is közreadta.

Az Észtországgal kapcsolatos geopolitikai (és biztonságpolitikai) kérdések megérkezésétől kezdve foglalkoztatták. 1923-tól közel két évtizeden keresztül vissza-visszatért erre a kérdéskörre, szokásához híven gyakran meg-megismételve főbb megállapításait, bár idővel kissé finomítva, változtatva rajtuk.

Hosszabb történelmi áttekintései elején több művében is az alábbi sorokat olvashatjuk: „Észtország kizárólag a világháború kimenetelének köszönheti megalakulását. Még a világháború során sem merték volna remélni és elgondolni a legmerészebb álmódózók és szabadságvágyók sem, hogy az észt nép önálló és független államot alkothasson. Az Észt Köztársaságot nem imperialista és expanziós törekvések hozták létre, mint annyi más államot, hanem kizárólag a világtörténelem lendítőkereke, párosulva egy szívós, öntudatos, népi kultúráját

* Előadasként elhangzott a Domokos Péter Emlékkonferencián 2016. január 16-án, és része egy hosszabb, hamarosan megjelenő összefoglalónak, mely Csekey István professzor észt történelemről írt műveit mutatja be és elemzi.

szerető és megőrző nemzet nagyotakarásával.”¹ A szerző rámutatott, hogy Oroszország öszeomlása következtében Finnország és Észtország létrejöttével – a germán, a román és a szláv államok mellett – megjelentek a finnugor eredetű nyelvvel és kultúrával rendelkező országok, amelyek közül korábban csak a magyarságnak sikerült szilárd államot létrehoznia a Kárpát-medencében. Csekey szerint a sors ugyanazzal a feladattal ruházta fel ezeket a népeket: „az európai kultúra védőfalául szolgálni Kelettel szemben, mely időnként rábocsátotta fenyegető és megsemmisítő hordáit”.²

A konkrétabb geopolitikai vonások felvázolásánál a szerző Finnországot és Észtországot az Oroszország peremén megalakult legészakibb – Balti-tenger menti – szegélyállamoknak nevezte. Finnországot földrajzi helyzete, valamint történelmi és kulturális fejlődése miatt Skandináviához sorolta, míg a balti államok együttesét olyan átmeneti területnek tartotta Nyugat- és Kelet-Európa között, mely elzárja Oroszországot a tengertől, és amelynek északabbi része a protestáns német hatások miatt a közép-európai szellemi kultúra határterületét alkotja. Egy korábbi munkájában így fogalmazott ugyanezzel a kérdéssel kapcsolatban: „A földrajzi helyzet arra praedestinálta a Balticumot, hogy vízválasztója legyen Kelet és Nyugat politikai, faji és gazdasági tengerének.”³

Egy 1924-es cikkében Csekey rámutatott, hogy a 9. század elején még finnugor népek éltek Oroszország európai területén – egyes nyugati részek kivételével. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Baltikum keleti határa egybeesik azzal a határsávval, amelynek mentén a vikingek (varégek) a Finn-öböltől eljutottak az Azovi-tengerig. Ez a sáv választotta el az oroszokat Európa más népeitől, a keleti és a nyugati egyházat, a cirill és a latin írásbeliséget. Észtország függetlenné válása után ismét a Narva (Narova) folyó és a Peipus-tó választotta el a Keletet és a Nyugatot, mint az észti területek meghódítását követően a 13. század elejétől kezdve. Gyakorlatilag eddig a határig nyomult előre Báthory István lengyel király is a 16. század végén.

Az ún. északi háborút (1700–1721) követően – Nagy Péter cár győzelmével – e keleti-tengeri provinciák két évszázadon keresztül Oroszország részét képezték. A Baltikum volt – Csekey megfogalmazásában – „Oroszország ablaka”,⁴ amelyen át Nyugat-Európába tekintett. Ez volt a birodalom legműveltebb vidéke, mert már hét évszázada tartott a németek „beözönlése”, akik magukhoz ragadták a földbirtokokat, a kereskedelmet, a szellemi élet irányítását, az utolsó évtizedekben pedig gyakorlatilag a balti német nemesség uralkodott a cári udvarban és vitte azt retrográd irányba. Szerzőnk szerint a balti német nemesség sovinizmusa és a német vezérkar „ideges kapkodása” rontotta el Németország Baltikumhoz fűződő viszonyát. „Milyen más kimenetelű lehetett volna a világháború, ha a német egyfelől nem a Balticum annectálására, másfelől pedig az orosz bolsevizmus élesztésére törekszik. Ha Németország akkor nem játszik a vörös tűzzel, hanem kezében tartja Oroszországot [...] ma másképpen volna színezve Európa térképe. E helyett a német csapatoknak ki kellett a Balticumból vonulniuk, hol a végletekbe vitt katonai közigazgatásukkal a nép körében gyűlöletesekké váltak. Az

¹ *Észtország története a világháború után*, 18; *Észtország állammá alakulásának története és államrendje*, 3. [A jelen tanulmány hivatkozásainak mindegyike Csekey műveiből való, a teljes címleírásokat lásd a bibliográfiában.]

² *Észtország története a világháború után*, 18–19; *Észtország állammá alakulásának története és államrendje*, 3.

³ *Az Észti Köztársaság alkotmánya és a Baltikum világpolitikai helyzete*, 13–14.

⁴ *A Baltikum és a szovjet*, 2; *Az Észti Köztársaság alkotmánya és a Baltikum világpolitikai helyzete*, 14.

entente megteremtette Észtországot, Lettországot és Litvániát [...]”⁵ Az ún. szegélyállamok közül – Csekey értékelése szerint – Lengyelország és Románia a Földközi-tenger felé fordult és Franciaországtól függött, míg a balti államok a Balti-tenger felé orientálódtak és angol befolyás alatt álltak. Egy korábbi cikkében Csekey ehhez még azt is hozzátette, hogy a Szovjetunió balti államokkal kapcsolatos magatartása az angol–oros viszony alakulásától függött. Politológus szakértők napjainkról szólva itt bizonyára megjegyeznék, hogy az akkori angol befolyás ma az amerikainak felel meg.

Svéd, lengyel és finn politikai célok

A svéd király észtországi látogatásával kapcsolatban 1929-ben Csekey professzor megjegyezte, hogy Észtország éppen a svéd nagyhatalom részeként vált az észak-európai kultúrkör tagjává, ami leginkább közigazgatás-technikai és művelődési kérdésekkel kapcsolatban volt érzékelhető. Ebben a svéd időszakban (1632-ben) alapította II. Gusztáv Adolf – az uppsalai egyetem testvéreként – a dorpati (tartui) egyetemet is.

Jaan Tõnisson észti államfő 1928-as stockholmi látogatásával kapcsolatban pedig azt emelte ki, hogy az észti politikai vezetés a keleti orientáció helyett Svédországhoz igyekezett közeledni. Svédország a látványos politikai befolyásszerzés helyett gazdasági és kulturális téren igyekezett érdekkörébe vonni Észtországot és az egykori svéd nagyhatalomhoz tartozó országokat. Csekey szerint e svéd dominanciájú kultúrközösség sorsa azon múlott, hogy mennyire sikerül tagjainak – de különösen Észtországnak és Finnországnak – megakadályoznia a keleti szlávság és a bolsevizmus előretörését.

A következő év februárjában Csekey a Budapesti Hírlap hasábjain az észti államfő varsói útjáról számolt be a magyar olvasóknak.⁶ Az észti–lengyel kapcsolatok megerősítését nem tartotta összeegyeztethetetlennek a fokozatosan javuló észti–svéd kapcsolatokkal. A Kelet-Európa legerősebb katonai hatalmának tekintett Lengyelország támogatásának megszerzése mellett a szerző mérlegelte egy antibolsevista blokk létrehozatalának a lehetőségét, mely a Földközi-tengertől a Jeges-tengerig terjedne. A térség államai közötti ellentéteket megoldhatóknak tartotta. Szerinte Európa ismét az előtt a kérdés előtt állt, mint korábban Báthory, aki az ún. „napnyugati” kultúrát fenyegető legnagyobb veszélyt az orosz előretörésben vélte felfedezni.

A professzor észtországi tartózkodása során Finnországgal is szoros kapcsolatba került. Mivel közel egy tucatszor fordult meg itt is, így számos tanulmányában és újságcikkében foglalkozott ezzel az észti országgal is. Az ún. *finn híd* – az észti–finn együttműködés szimbóluma a 19. század második felétől – fogalma ihlette azt az írását, amely a Magyar Külpolitika nevű folyóiratban jelent meg.⁷ Megállapította, hogy a finn és az észti politikusok csak addig tartották fontosnak az együttműködés kérdését, míg orosz uralom alatt éltek. Később azonban a sok tekintetben közös múlt, a rokonság és a hasonló földrajzi helyzet ellenére sem tettek lépéseket a kelet felőli védelmi együttműködés kiépítésére. Sőt éppen ellenkezőleg, a két ország között

⁵ *A Baltikum és a szovjet, 2; Az Észti Köztársaság alkotmánya és a Baltikum világpolitikai helyzete, 14–15.*

⁶ *Az észti „államvén” Varsóban, 7.*

⁷ *A finn-híd problémája, 11.*

hűvössé, szinte rideggé vált a viszony. Míg Finnország a skandináv külpolitikához igyekezett felzárkózni, addig Észtország ekkoriban még a Szovjetunióval szomszédos országok együttműködésében bízott.

Csekey szerint Magyarországon szívesen látták volna az erők egyesítését, mivel mindkét ország kicsi és szegény, a közigazgatás pedig költséges. Egy kis népességű ország nem bírja a versenyt a jóval nagyobbakkal. Az észteknek tehát Csekey 1929-es cikke szerint szorosabb kapcsolatra kellene törekednie a jobb gazdasági mutatókkal rendelkező finnekkel. A nyelvi és egyéb rokonság ellenére sem kellene azonnal közös államot létrehozni, csak vámuniót; a közigazgatás, a parlament és a kormány függetlenül működhetne, egyedül a külügy, a hadügy és pénzügy vezetése lenne közös. A finn–észti unió jelentős erőt képviselne és komoly megtakarításokat eredményezhetne.⁸

Az 1930-as évek elején Észtország nemzetközi kapcsolatairól írva Csekey azt hangsúlyozta, hogy mint különleges geopolitikai fekvésű *ütközőállamnak* az az érdeke, hogy szomszédaival a lehető legjobb viszonyban éljen. Az ország vezetése konferenciákkal, egyezményekkel és a másik két balti állammal való közös fellépéssel hatékony érdekérvényesítésre törekedett a Népszövetségnél, de a lengyel–litván ellentét miatt törekvései nem bontakozhattak ki teljes mértékben. „Észtországnak geopolitikai fekvése, mely összekötő kapocsá teszi Kelet és Nyugat között, nemzetközi politikájában tartózkodást parancsol. Viszont ez a nemzetközi szükség-szerűség válhatik jövődő fennmaradásának szilárd alapjává.”⁹ Mint tudjuk, az élet nem ezt az utóbbi forgatókönyvet követte.

Az 1924-es észtországi kommunista puccskísérlet és az észti–szovjet kapcsolatok

Már az eddig tárgyalt témákkal kapcsolatban is kiderült, hogy Csekey István professzor nem volt éppen orosz- vagy kommunistabarát. A nyugati civilizációra nézve veszélyforrást látott bennük, s ez a motívum publicisztikai írásaiban kendőzetlenül is megjelent. Ami a Kelettől való félelmet és idegenkedést illeti, érzelmei valószínűleg történelmi látásmódján, az akkori közhangulaton és a biztonságpolitikai helyzet elemzésén alapulhattak. A bolsevizmussal kapcsolatos aggályai pedig személyes tapasztalatokból is eredhettek, mivel 1919 tavaszán – a Magyarországi Tanácsköztársaság idején – az élete is veszélybe került, amikor a „vörösök” körözést adtak ki ellene.

Történelmi összefoglalójában *A kommunista veszély* annak a fejezetnek a címe, amelyben az észti–szovjet kapcsolatokat és azok jövőbeli kilátásait elemzi. Itt egyrészt a Magyar Külügyi Társaságban elhangzott 1926-os előadásának gondolatait használta fel, de két olyan újságcikkét is, amely néhány nappal a kommunista puccskísérlet után, 1924. december elején jelent meg Magyarországon. A fejezet a következő mondatokkal kezdődik: „Már Észtország geopolitikai helyzete magában hordja a kommunista veszedelmet, hisz 277 kilométer közös határa van Szovjetországgal. Ehhez járul az a ténykörülmeny, hogy a fiatal kis köztársaság nyílt

⁸ *Uo.*

⁹ *Észtország története a világháború után*, 41; *Észtország állammá alakulásának története és államrendje*, 19.

színen megverte a szovjetet, az észti kommunisták vezetői pedig épen a szomszéd területre menekültek, ahonnan titkos kanálisokon át vezethették a földalatti munkát. A bolsevik propagandának a nyugodt vérmérsékletű és műveltebb észti nép körében nem igen voltak pozitív eredményei.”¹⁰

Csekey felröpta a liberális észti politikának, hogy a hatóságok nem alkalmaztak különleges rendszabályokat a kommunistákkal szemben, akiknek sokáig még parlamenti pártjuk is volt. A kommunista államcsínykísérlet leglényegesebb momentumait így foglalta össze: „Miután így a harmadik internacionálé észti osztályának utasítása szerint működő vezetők nem tudtak az észti nép szélesebb rétegeiben hatást elérni, államcsíny elkövetése útján akarták céljukat megvalósítani. Mintegy ötven megbízható és kellően fölfegyverzett elvtárs, akihez a tallinni orosz kikötői szervezet néhány munkása is csatlakozott, vagy háromszáz főnyi csapatot állított össze és 1924. december 1-én reggel megrohant a fővárosban néhány kormányzati és katonai intézményt. Bár ez a támadás teljesen váratlanul jött, az észti reguláris katonaság és rendőrség hamarosan helyre állította a nyugalmat. A zendülők felét letartóztatták, a többi átmenekült Oroszországba. Hogy a puccsnak mily kevés visszhangja volt a dolgozó nép körében, azt a legjobban az a körülmény mutatja, hogy a gyárak ezen a napon is úgy dolgoztak, mint rendesen.”¹¹

Csekey professzor szerint az államcsínykísérlet vezetői a Szovjetunióból mentek át, és elsősorban olyan emigráns kommunisták voltak, akik „odaát” nem tudtak megfelelő pozícióba kerülni. Mivel a III. Internacionálé nem tudta őket Leningrádban foglalkoztatni, választhattak a között, hogy vagy Szibériában töltenek be szerényebb állásokat, vagy visszatérnek Észtországba előkészíteni a forradalmat. November végén lépték át a határt Narvánál hamis útlevelekkel, szovjet pénzzel és szovjet katonai tervekkel. A III. Internacionálé azért küldte titokban Észtországba az ügynökeit, hogy a főváros stratégiaileg fontos pontjainak elfoglalása után távirati úton kérjenek segítséget az Internacionálétól. A puccs előtti napon egyébként szokatlanul élénk volt a Moszkva és a tallinni szovjet követség közötti titkos táviratváltás. (Annak ellenére, hogy ez utóbbi ugyanakkor látszólag a Tallinnal fenntartott jó viszony megszilárdításán fáradozott.) Csekey véleménye szerint azonban a III. Internacionálé már hosszú évek óta azt készítette elő, hogy Észtországban lehetőleg belülről lobbantsa lángra a szocialista forradalmat, amelynek aztán a segítségére siethet. A forradalmat pedig – geopolitikai fontossága miatt – éppen Észtországban kellene legelőször kirobbantani, ami aztán a másik két balti államra áterjedve az ütközőzónában lévő szegélyállamok összeomlását vonná maga után. A szovjet politika emellett elsődlegesen természetesen Lengyelország tönkretételére törekedett – hangsúlyozta a szerző.¹²

A már említett, Budapesti Hírlapban megjelent cikkében Csekey kifejtette, hogy a fennálló helyzet miatt az észti hatóságoknak könyörtelenül kell eljárniuk a kommunista tevékenységgel szemben. Itt említette meg a kronstadti szovjet flotta mozgását, mely készen állt arra, hogy „segítséget” nyújtson, továbbá a Tallinnba érkezett szovjet újságírókat is, akik előre ki nyomtatott proklamációkkal készültek bejelenteni mindent, ami történni fog. Mindezen előkészületek – Csekey szerint – aggodalomra kellene készítenniük Európát.

¹⁰ *Észtország története a világháború után*, 38; *Észtország állammá alakulásának története és államrendje*, 17.

¹¹ *Észtország története a világháború után*, 29; *Észtország állammá alakulásának története és államrendje*, 18.

¹² *Az észtiországi kommunista puccskísérlet*, 5.

Ugyanebben a cikkében fogalmazta meg először a balti államok és a Szovjetunió kapcsolatára vonatkozó elemzését. Azt írta, hogy a balti államok vannak a legnehezebb helyzetben a Szovjetunióval szemben, mert gazdaságuk számára kikerülhetetlen tényező a hatalmas ország. A Szovjetunió pedig csak a balti államokon keresztül tud kijutni a tengerhez. Így tehát gazdaságilag és politikailag is halálos csapást mérhet rájuk, ha elégedetlen a magatartásukkal akár együttműködnek vele, akár nem.¹³ A balti államok egyedül Angliára számíthatnak: „Az orosz bolseviek pompásan ismerik a taktika szabályait. Nincs még egy állam és politikai rendszer, amely kémszolgálati révén oly nagyszerű külpolitikai orientálódással bírna és hathatós külföldi propagandát tudna kifejteni, mint Moszkva urai. Ennek eredménye, hogy támadásukat mindig az ellen a front ellen intézik, amelyen legkisebb az ellenállás. [...] Észtország ugyanis a legsebezhetőbb a balti államok között földrajzi, gazdasági és politikai okoknál fogva.”¹⁴

Elemzésében Csekey kitért még Tallinn és Leningrád földrajzi közelségére, arra, hogy a kronstadti szovjet flotta gyorsan megközelítheti az észti partokat. Felhívta a figyelmet a gazdasági kiszolgáltatottságra is: nemcsak a nyersanyag érkezett Oroszországból, hanem mivel békeidőben a balti termékek legnagyobb felvevőpiaca is volt, iparuk neki dolgozott, az ipar szerkezete is ehhez a tevékenységhez alkalmazkodott. Csekey szerint a gazdasági pangás politikailag a bolsevieknek kedvez, de megemlíti a gondok között az erők szétforgácsolódását is a magyarországi helyzethez hasonlítva az összefogás hiányát (*turáni átok*). Előadását a következő mondatokkal zárta: „S ha talán a mai nemzedék hiába várja az orosz bolsevizmus bukását, a keleti haláltánc alig végződhetik másként, mint a nagy oroszbirodalom széthullásával. Ezt a tendenciát nemcsak a Balticum államalakulása mutatja, hanem talán sokkal inkább a szovjetunió mai térképe, amely jóval tarkább, mint az, amelyet Párizsban festettek Európa többi részéről.”¹⁵

Néhány évvel később a következőket vetette papírra Észtországban: „Az események itteni szemlélői nem győznek elég nyomatékosan figyelmeztetni, hogy itt az ideje a bolsevizmus lepelle alatt forrongó kérdést más szemmel tekinteni, mint azt az utóbbi évek során megszoktuk, ha nem akarunk terhes következményű meglepetésekben részesülni.”¹⁶

Napi politika és a világtörténelmi folyamatok összefüggései

Magyarországra történt hazatérését (1931) követően Csekey szintén a Szovjetunióval kapcsolatos témáról tartotta székfoglalóját a szegedi egyetemen. Az előadás egy jellemző gondolata: „Ha azonban a világ bolsevizálódnék, ennek közvetlen okát nem a szovjet sikerében látnám, hanem a mai kapitalista világ intézőinek rövidlátásában, kicsinyes nacionalista féltékenykedésében és önzésében, vagyis abban a szörnyű, szinte kataklizmaszerű erkölcsi válságban, amelynek a mai gazdasági világválság csak természetes következménye.”¹⁷

¹³ *A Baltikum és a szovjet*, 2.

¹⁴ *Az Észti Köztársaság alkotmánya és a Baltikum világpolitikai helyzete*, 15–16.

¹⁵ *Uo.*

¹⁶ *Hólepte orosz mezőkön...*, 18.

¹⁷ *A szovjet államszemlélete*, 7.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy Csekey István figyelmét nem kerülték el a napi politika eseményei, összefüggései sem. Jól érzékelt az erővonalakat, a legfőbb érdekellentéteket és a szövetségesek nélküli lét kilátástalanságát a kis államok számára. Éppen azt a helyzetet írta így le, amely a II. világháború kitörésekor Észtország és Finnország nemzetközi pozícióját is jellemezte. Csekey elemzéseinek egy része kiállta az idő próbáját. Az 1930-as évek végén és az 1940-es évek elején született későbbi írásaiban – amelyekkel ezúttal nem volt lehetőségünk foglalkozni – fel is hívta erre a figyelmet. Előre látta a lehetséges forgatókönyveket, a biztonságpolitikai kényszerpályákat. Szakértelmének, műveltségének és elhivatottságának köszönhetően a szóban forgó témakörben született művei napjainkban is sok tanulsággal szolgálhatnak.

Bibliográfia

Csekey István vonatkozó munkái

- A Baltikum és a szovjet*, Budapesti Hírlap 1924. december 20., 2.
- Az észt „államvén” Varsóban*, Budapesti Hírlap 1930. február 13., 7.
- Az Észt Köztársaság alkotmánya és a Baltikum világpolitikai helyzete*, klny. a Budapesti Szemle 1926. évi 584. számából, Franklin, Budapest, 1926 (első megjelenése: Magyar Kisebbség 1926/4., 120–132).
- Észt–magyar történelmi és kultúrkapcsolatok* = CSEKEY István: *Északi írások*, Pfeifer Ferdinánd (Zeidler testvérek) Nemzeti Könyvkereskedése, Budapest, 1928, 79–94.
- Észtország állammá alakulásának története és államrendje*, klny. a Kecskeméten működő egyetem református jogakadémia százéves fennállása alkalmából kiadott „Emlékkönyv”-ből, Hírlapkiadó és Nyomda, Kecskemét, 1932.
- Észtországban*, Híradó [Pozsony] 1924/5. (január 6.), 5 (kötetben: CSEKEY István: *Északi írások*, Pfeifer Ferdinánd [Zeidler testvérek] Nemzeti Könyvkereskedése, Budapest, 1928, 19–22).
- Az észtországi kommunista puccskísérlet*, Magyarság 1924. december 12., 5.
- Észtország története a világháború után* = *Történelem a világháború után*, szerk. Vaska Géza, Budapest, 1931.
- A finn észt jogrendszer*, I–VIII., Magyar Közigazgatás, I.: 1928/6., 5–6; II.: 1928/7., 3–5; III.: 1928/8., 5–6; IV.: 1928/11., 3–4; V.: 1928/12., 3–4; VI.: 1928/13., 7–8; VII.: 1928/14., 5–6; VIII.: 1928/15., 8–9 (különlenyomatban is: a „Magyar Közigazgatás” kiadása, Budapest, 1928); *Finn- és Észtország jogfejlődése és mai joga* címmel: *Finnek. Észtok. A magyarok északi testvérnepei*, írták BÁN Aladár – CSEKEY István – FARAGÓ József stb., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1928, 218–247.
- A finn-hid problémája*, Magyar Külpolitika 1929/12., 10–11.
- A finnugor népek kultúrtörékvései* = CSEKEY István: *Északi írások*, Pfeifer Ferdinánd (Zeidler testvérek) Nemzeti Könyvkereskedése, Budapest, 1928, 71–78.
- Hólepte orosz mezőkön...* = CSEKEY István: *Északi írások*, Pfeifer Ferdinánd (Zeidler testvérek) Nemzeti Könyvkereskedése, Budapest, 1928, 11–18.

A magyarság első nagy találkozója rokonaival háromezer év után = CSEKEY István: *Északi írások*, Pfeifer Ferdinánd (Zeidler testvérek) Nemzeti Könyvkereskedése, Budapest, 1928, 65–69.
Suomi, Magyar kisebbség 1925. május 1., 332–336.

A svéd király visszaadta az észti „államvén” tavalyi látogatását, Budapesti Hírlap 1929. július 11., 5.

A szovjet államszemlélete (Széphalom-Könyvtár 25.), Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Részvénytársaság, Szeged, 1932.

A tiszteztendő Észtország, Budapesti Hírlap 1928. február 28.

A vilnai Báthory István-egyetem ünnepén, Magyar Külpolitika 1929/36., 3–4.

Felhasznált szakirodalom

BERECZKI András: *Az észtiországi és finnországi nemzetiségi politika tükröződése a két világháború közötti Magyarországon*, Kisebbségkutatás 2003/4., 733–764.

PAULOVICS Valéria: *Adalékok az észti-magyar kapcsolatok történetéhez*, szakdolgozat, ELTE BTK, Budapest, 1984 (bíró tanár: Szij Enikő).

RUSZOLY József: *Csekey István és a magyar alkotmány*, Jogtörténeti Szemle 2003/3., 37–46.

A „harangösszehúzásra” régi szokás szerint az alszégi asszonyok vonulnak be elsőként a magyarvalkői református templomba